

Работа с деца и младежи в риск

Кремена Йонева, експерт – НЦН

04.06.2013г.

гр. София

Ранна интервенция

- Определени стратегии, насочени към идентифицирането и овладяването на проблем, произтичащ от злоупотребата на дадено лице с ПАВ, във възможно най-ранния момент.
- Процесът на ранното разпознаване на проблема и разработването на стратегии за предотвратяване на задълбочаването му.
- Ранната интервенция - предимства:
 - Не позволява проблема да ескалира;
 - Подпомагане на развитието в позитивна посока;
 - Оказване на подкрепа и помощ;
 - Намаляване на вредите;
 - Намаляване на загубите за обществото като цяло;
 - Дава повече възможности за промяна на по-ранен етап от проблемното поведение.
- Времето, в което ще се извърши интервенцията е от решаващо значение!

Ранна интервенция /продължение/

- Ранното разпознаване на проблема е основно условие за ранната интервенция:
 - изисква познания за уязвимите групи (кои е в риск от развитие на проблем)
 - познаване на рискови и протективни фактори;
 - познания за критичните фази/кризи в детско-юношеското развитие;
 - комуникация и сътрудничество с различни институции;
 - постоянен контакт с рисковите групи.
- Бариери за ранната интервенция:
 - липса на контакт и доверие между рисковите групи и институциите;
 - професионална незаангажираност и незаинтересованост;
 - липсата на знания.

**Социалните
услуги**

**Други агенции или
институции**

Училището

Ранната интервенция се реализира в рамките на:

**Системата на
първичните здравни
грижи**

**Правната система
Изправителните
институции**

**Социалната среда,
Семейство,
връстници, работно
място, дейности за
оползотворяване на
свободното време**

Рискови фактори /уязвими групи/

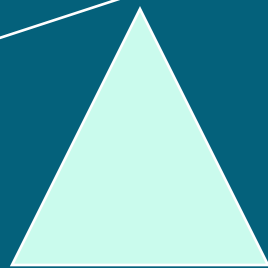
- Млади хора, които не работят и не са заинтересувани от училище, образование;
- Млади хора неангажирани в свободното си време;
- Млади хора, живеещи в бедност/социална изолация;
- Млади хора, които прекарват много малко време със семействата си или други значими възрастни;
- Млади хора, които са започнали да пушат и/или употребяват алкохол в много малка възраст;
- Млади хора, принадлежащи към групи, чиято култура е свързана с употребата на наркотици и алкохол;
- Млади хора без надежди и планове за бъдещето.

Накланяне на баланса

Намаляване на рисковете
/възможните щети/

УСТОЙЧИВОСТ

(Успешно адаптиране въпреки
излагането на рискови фактори)

Укрепване на протективните
фактори

Работа на терен /Аутрич работа/ с млади хора

- Аутрич (от английски “out” и “reach”, „достигам навън”) е вид дейност, която има за цел да работи вътре в общностите, т. е. да достигне до тях, преди самите те да са предприели действия по търсене на помощ от институциите.
- Подходяща е за достигане до целеви групи, които не са така организирани на едно място (както в училище), както и за превенция сред рискови групи (употребяващи психоактивни вещества, проституиращи, малцинствени групи и пр.). Обикновено този тип работа се използва за достигане до маргинализирани общности (откъснати от обществото).
- В контекста на аутрич работата това означава, че аутрич работниците/доброволците отиват на място и осъществяват контакт в дадена рискова група – напр. млади хора, експериментиращи с различни психоактивни вещества, млади хора, отпадащи от училище, млади хора от малцинствата или живеещи във влошени социални и битови условия и т.н. с цел превантивни интервенции.
- 2 вида – интервенциите се извършват в рамките на друга организация или се извършват самостоятелно – на терен

Ролята на аутрич работата в ранната интервенция

- Аутрич работата има уникалната възможност за ранно идентифициране на проблеми, свързани с употребата на ПАВ.
- Аутричът дава възможност за контакт и взаимодействие с рисковите групи в разнообразни условия:
 - на улицата
 - в дискотеките, клубовете;
 - в училище или клубовете по интереси.
- Познаването на местната субкултура дава възможност за планирането на адекватни интервенции както в групата, така и на индивидуално ниво.
- Гъвкавостта на аутрич работата дава по-добра възможност за действие и намеса, когато клиентът заяви готовността си за промяна.
- Аутричът дава възможност за кратки интервенции и/или качествено насочване към други институции и служби.

Принципи и подходи при работа на терен

- Предоставяне на услуги на млади хора, определени групи/банди, млади хора в риск и млади употребяващи в тяхната собствена среда;
- Предоставяне на услуги, базирани на нуждите на младите хора и насърчаване на тяхното доброволно участие.
- Работата на терен се основава на доброволни отношенията между младежа и аутрич работника. Връзката се основава на доверие и приемственост;
- Съобразяване с ценностите на младежите, техните нужди, техните граждански и човешки права, техният избор и насърчаване да поемат отговорност за собствения си живот.
- Аутрич –работниците са хора демонстриращи не осъдително отношение, почтеност, искреност и честност.
- Зачитане на етническата принадлежност.

Ключови фактори за добрата аутрич работа

- Осъществяването на контакт с целевата група изисква:
 - системна работа на терен с цел разпознаване на младежите в риск;
 - разпознаване на аутич работата и услугите в целевата група;
 - отвореност и готовност за среща с младежите такива каквито са;
 - ангажираност и позитивно любопитство;
 - аутич работниците да са подготвени, че:
 - може да има отхвърляне от хора в целевата група и да са усвоили стратегии за справяне с отхвърлянето;
 - планът, който предварително са се договорили да следват, може да претърпи промени във всеки един момент, следва да има адекватна реакция от тяхна страна.
 - не трябва да се очаква “щастлив край” при всяка намеса, да се зачита желанието на хората от целевата група да откажат предлаганите им услуги;

Важни фактори за успешната работа на терен с “млада” целева група:

- Трябва да се работи с цялата група от младежи, за да се намерят изложените на най-голям риск;
- Принципът за ползване на услугата трябва да е доброволен;
- Систематичност и планиране на работата, като системната работа, трябва да е тясно свързана с професионалната социална работа;
- Поверителността и професионалната тайна – основни принципи, с които целевата група, трябва да е запозната;
- Нужно е време и търпение, за да се установи контакт и да се изгради необходимото доверие, както и да се работи за промяна/мотивация за промяна;
- Използване на ресурсите в мрежата на младите хора;
- При работа с трудните за достигане групи, трябва да се отдели повече време, и да се работи систематизирано;
- Цел: да се свържат младите хора /в риск/ с подходящите за тях служби или организации!

Работа с връстници

- Ефективност- младите хора са силно повлияни от нормите на групата по отношение на употребата на наркотици и очакваните резултати.
- Формална и неформална работа с връстници.
- - Неформална: работа с индивиди или малки групи в неформална среда, например работа на улицата, в градски центрове и т.н. Целта е да се ангажират младежите в най-голям риск освен от употреба на наркотици, така и от изключване на училище, наказателно преследване, трудности с обучението в училище, физически увреждания.
- - Формална: обучение от връстници в младежки клубове, в училище и в учебни зали. В тези сесии се обучават групи от обучители в учебна среда като се следва модулна програма. Такова обучение може да се провежда в затвори и специализирани заведения.
- Добри резултати - обучението се провежда от млади хора, които имат опит с употребата на наркотици и провеждат обучение на хора, които взимат наркотици и са в рисково положение.

Каква информация искат младите хора?

- Информацията трябва да бъде интересна, полезна и подходяща;
- Информацията би била най-полезна във фазата, в която се използват наркотици;
- Има по-голяма вероятност информацията да бъде възприета от хора от тяхното поколение, които имат познания за нарко-културата;
- Не вярват за много от опасностите, които се подчертават в национални информационни кампании, чиято цел е да държат младите хора настрана от наркотиците;
- Техният собствен опит показва, че опасностите са преувеличени;
- Биха обърнали внимание единствено на хора, на които имат доверие.

Ключови елементи при работата с връстници

- Обучението на връстници се случва между млади хора и е важно те да отговарят на някои общи характеристики като възраст, пол, културна среда или пък да имат сходен опит, и да разчитат на влиятелни членове на социалната група;
- Приятелите са основния източник на информация, когато става въпрос за наркотици. Оставете връстникът да обучава своите приятели или естествено сформиращи се групи;
- Работата с връстници е ориентирана към ресурсите – връстникът е експертът;
- Изберете теми за образоването на връстниците на базата на резултатите от интервютата на фокусната група, създайте послания и програма за обучение на връстници заедно с младите хора;
- Понякога младите хора може да нямат идея с какво да започнат: можете да им дадете списък и да им кажете : “други млади хора като вас се интересуваха от следните теми. Може би това се отнася и за вас.”

Ключови елементи при работата с връстници

- Моралните присъди не са добре дошли, това, което искат младите хора, е фактическа информация;
- Започвайте всяка среща с размишление и ‘какво се случи от последната ни среща насам’ за да положите основата за отправянето на послания, а завършвайте с разсъждения за това, което са научили младите хора и какво да споделят със своите приятели;
- Помолете младите хора да доведат свой приятел на следващата среща, тъй като това ще увеличи шансовете те да се появят;
- Може работата с естествено сформирани групи да е по-лесна, но това не означава, че не можете да съберете заедно млади хора, които до момента не са се познавали, само че трябва да бъдете внимателни. Твърде еднородните групи като цяло не са лесни за работа;
- Отбележете “официалния край” на обучението за връстници с ритуал и връчете дипломи с описание на придобитите умения.

“Очаквания на младежите от участието си в проект за обучение на връстници”

- Да постигнат сами нещо, когато до момента са имали малки шансове за успех;
- Да получат подкрепа от възрастни, които са готови да ги изслушат и да разберат културата, в която живеят;
- Да открият и да развият умения, които не са подозирали, че притежават;
- Да получат акредитация за своите усилия;
- Младите хора водят други млади хора да участват в проекта;
- Наемане на работещи в проекта от обучителите;
- Разработване на маркетингови материали;
- Разработване на материали за обучение и на наръчник за обучените;
- Записани послания за връстниците.

Фокус групи

- Фокус групите - много добро допълнение към работата на терен, като гарантират участието на ползвателя на услугата в хода на получаването на информация за неговия или нейния начин на живот и мотивация.
- Фокус групата е: “внимателно планирана поредица от дискусии, предназначена за събиране на информация за определена област, представляваща интерес, в позволяваща това, незастрашителна среда.”
- Фокус групата се различава от останалите форми на групови дискусии по това, че:
 - Има ясен план за контролирани процес и обстановка, в която става взаимодействие между участниците;
 - Използва структуриран процес за събиране и интерпретиране на данни;
 - Избира участниците на база на общите характеристики, които те споделят, а не на базата на техните различия.

Ключови елементи на фокус групите

- Определете цел и/или задача за изследване. Обсъдете със своите колеги възможните въпроси;
- Направете тестово интервю с колега или младеж за да видите как вървят въпросите;
- Помислете за състава на групата въз основа на общи характеристики
- Местоположение – осигурете място, където няма да ви прекъсват;
- Трябва да обещаете на членовете на групата, че обсъжданата информация ще остане конфиденциална;
- Вземете колега, който да наблюдава групата и да води бележки за “динамиката на групата”;
- Материалите трябва да бъдат анализирани систематично;
- Данните от фокусни групи не са същите като данните, получени от индивидуални интервюта. Те отразяват споделените и обсъждани колективни представи в групата;
- Ако са ви нужни индивидуални данни, направете въпросник и го раздайте на участниците преди да започне дискусията на групата.

Резултати

- **Прекарвайте време!** Действителното време, което социалния работник прекарва с тези млади хора, е основата, върху която се изгражда доверието . Те споделят, че възрастните, на които вярват, са тези, които им отделят повече време.
- **Интересувайте се от тях!** качеството на взаимоотношенията е по-важно от който и да било метод на лечение. Младите хора споделят, че очакват добрия социален работник да бъде близо до тях и да вижда техните нужди.
- **Гарантирайте конфиденциалност!** Разговорите трябва да бъдат запазени като конфиденциални.
- **Приятели** – основен източник на информация;
- **Доверие:** Повечето младежи имат ресурси /близки/ в своята мрежа, на които могат да се доверят.
- **Фокус върху ресурсите:** Важно е фокусът върху проблема да се прехвърли върху ресурсите.

Фокус групите са:

- Начин за придобиване на нови и по-задълбочени познания за вашата целева група като работите по един систематичен начин и използвате прости инструменти.
- Ефективен метод да оцените нуждите на вашата целева група и да получите вътрешна информация за живота на тези млади хора.
- Средство за ангажиране на младите хора и за обмяна на информация, което дава възможност на младежите да се почувстват като експерти.
- Метод за подобряване на комуникацията с целевата група.
- Потенциалната начална точка за изграждане на стратегия за обучение от връстници.

Мотивационо интервюиране

- Особено подходящ метод за преодоляване на колебанието, което е характерно за младите хора, които употребяват наркотици и все още се радват на по-положителната им страна.
- Мотивационното интервюиране /МИ/ има за цел да доведе до промяна. Това се постига като се дискутират колебанията на дадения човек по отношение на промяната, чрез обсъждане на чувствата на човека се засилва собствената му мотивация и решителност за промяна.
- **МИ е определен тип разговор за промяна** (съветване, терапия, консултиране, метод на комуникация)
- **МИ изисква сътрудничество** (с фокус върху човека, партньорството, уважава автономността, получателят не е експерт)
- **МИ отправя предизвикателство** (цели да изведе на преден план собствената мотивация и решителност на човека)

Благодаря за

вниманието! 😊